

IMMANUEL KANT

DZIEŁA ZEBRANE

TOM III

*Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki,
która ma wystąpić jako nauka*

Ugruntowanie metafizyki moralności

Metafizyczne podstawy przyrodoznawstwa

Krytyka praktycznego rozumu

Wydanie

Translatorium Filozofii Niemieckiej

Instytutu Filozofii UMK

Redakcja naukowa

Tomasz Kupś

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

Toruń 2012

Opracowanie redakcyjne
Mirosława Szprenglewska

Projekt okładki
Tomasz Jaroszewski

Tłumaczenie
Translatorium Filozofii Niemieckiej Instytutu Filozofii UMK

Praca naukowa finansowana ze środków budżetowych na naukę
w latach 2010–2011 jako projekt badawczy
N N 101 288039

Printed in Poland
© Copyright for this edition
by Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Toruń 2012

ISBN 978-83-231-2986-8

**WYDAWNICTWO NAUKOWE
UNIWERSYTETU MIKOŁAJA KOPERNIKA**

Redakcja: ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń
tel. +48 (0)56 611 42 95, fax +48 (0)56 611 47 05
e-mail: wydawnictwo@umk.pl

Dystrybucja: ul. Reja 25, 87-100 Toruń
tel./fax: +48 (0)56 611 42 38, e-mail: books@umk.pl

www.wydawnictwoumk.pl

Wydanie I
Druk: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Oprawa: Drukarnia Abedik Sp. z o.o.

SŁOWO WSTĘPNE
DO POLSKIEJ EDYCJI *DZIEŁ ZEBRANYCH*
IMMANUELA KANTA

W imieniu toruńskiego środowiska filozoficznego chcielibyśmy Państwu przedstawić polskie wydanie *Dzieł zebranych* Immanuela Kanta. Nasz projekt wzoruje się na edycji *Kants Werke* „Akademie-Ausgabe” Pruskiej Akademii Nauk (tomy I–VIII) i uwzględnia tylko pisma skierowane do druku przez samego Kanta. W źródłowym wydaniu Pruskiej Akademii Nauk zamieszczono ponadto opublikowane za życia filozofa manuskrypty z jego wykładów z: *Antropologii w ujęciu pragmatycznym*, *Logiki Jäschege*, *Pedagogiki* (są one dostępne w tłumaczeniach polskich*) oraz z *Geografii fizycznej*. Po odnalezieniu kolejnych nieznanych rękopisów okazało się, że kryterium przyjęte w edycji Akademie-Ausgabe było zawodne. Współcześnie dysponujemy wydaniem licznych manuskryptów notatek z wykładów Kanta, zarówno w wymienionych powyżej dziedzinach, jak i z zakresu moralności, filozofii religii, encyklopedii filozoficznej. Pełną wiedzę o treści prowadzonych przez kilkadziesiąt lat wykładów królewieckiego filozofa może więc dać dopiero lektura wszystkich dostępnych źródeł.

Nasze wydanie zamierzamy zawrzeć w tomach, obejmujących: *Pisma przedkrytyczne* (tom pierwszy), *Krytykę czystego rozumu* (tom drugi), *Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki, która będzie mogła wystąpić jako nauka*, *Ugruntowanie metafizyki moralności*, *Metafizyczne podstawy przyrodoznawstwa*, *Krytykę praktycznego rozumu* (tom trzeci), *Krytykę władzy sądownia* (tom czwarty), *Religię w obrębie samego rozumu*, *Spór fakultetów*, *Metafizykę moralności* (tom piąty), *Pisma po roku 1781* (tom szósty).

Edycja skierowana będzie do wszystkich środowisk polskiego życia kulturalnego i z tego powodu, mając na względzie różnice w sposobie interpretacji myśli Kanta przez poszczególnych komentatorów wywodzących się z różnych środowisk, zamierzamy opatrzyć wydane tu pisma jedynie niezbędnymi informacjami warsztatowymi.

* *Antropologia w ujęciu pragmatycznym*, przeł. E. Drzazgowska i P. Sosnowska, Warszawa 2005; *Logika*, przeł. A. Banaszkiewicz, Gdańsk 2005; *O pedagogice*, przeł. S. Szto Bryn, Łódź 1999.

Oprócz osób z kręgu Translatorium Filozofii Niemieckiej IF UMK swoje przekłady pism Kanta zaferowali wybitni polscy tłumacze spoza środowiska toruńskiego: prof. Aleksander Bobko, prof. Włodzimierz Galewicz oraz dr Krzysztof Rak. Poszczególne tłumaczenia były recenzowane i opiniowane przez tak doświadczonych znawców problematyki, jak: dr h.c. UMK Karl Dedecius, ks. prof. Józef Tischner, prof. Karol Bał, prof. Zbigniew Kudero-wicz, prof. Maria Szyszkowska, prof. Honorata Jakuszko, prof. Jarosław Ro-lewski. Swymi cennymi uwagami podzielili się z nami: prof. Jan Garewicz, prof. Radosław Kuliniak, dr hab. Bogusław Paż.

Konsultacji z zakresu przekładu tekstów łacińskich udzielił nam dr hab. Zbigniew Nerczuk. Niektóre teksty z ostatniego tomu przełożone zostały przez Translatorium Filozofii Niemieckiej Instytutu Filozofii UWM w Ol-sztynie pod moim kierunkiem.

Mirosław Żelazny

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne do pierwszej polskiej edycji <i>Dzieł zebranych</i> Immanuela Kanta.....	5
Od redakcji.....	7
Nota edytorska.....	11

1783

Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki, która będzie mogła wystąpić jako nauka

[Przedmowa].....	15
Uwagi wstępne o specyfice wszelkiego metafizycznego poznania.....	25
Głównego pytania transcendentalnego część pierwsza: Jak jest możliwa czysta matematyka.....	39
Uwagi I–III.....	45
Głównego pytania transcendentalnego część druga: Jak jest możliwe czyste przyrodoznawstwo?.....	52
Dodatek do czystego przyrodoznawstwa.....	78
Głównego pytania transcendentalnego część trzecia: Jak jest w ogóle możliwa metafizyka?.....	82
I. Idee psychologiczne.....	88
II. Idee kosmologiczne.....	92
III. Idea teologiczna.....	101
Uwaga ogólna do idei transcendentalnych.....	102
Zakończenie: O wyznaczeniu granic czystego rozumu.....	104
Rozwiązanie ogólnego pytania prolegomenów: W jaki sposób jest możliwa metafizyka jako nauka?.....	117
Dodatek.....	124
Przykład sądu o <i>Krytyce</i> przed jej zbadaniem.....	125
Propozycja zbadania <i>Krytyki</i> , po którym będzie można wydać o niej sąd	132

1785

Ugruntowanie metafizyki moralności

Przedmowa.....	139
Rozdział pierwszy. Przejście od wspólnego rozumowego poznania moralnego do poznania filozoficznego.....	146

Rozdział drugi. Przejście od popularnej moralnej mądrości świata do metafizyki moralności.....	160
Rozdział trzeci. Przejście od metafizyki moralności do krytyki czystego praktycznego rozumu.....	202

1786

Metafizyczne podstawy przyrodoznawstwa

Przedmowa	223
Rozdział pierwszy. Metafizyczne podstawy foronomii	235
Rozdział drugi. Metafizyczne podstawy dynamiki.....	252
Rozdział trzeci. Metafizyczne podstawy mechaniki.....	294
Rozdział czwarty. Metafizyczne podstawy fenomenologii.....	311

1788

Krytyka praktycznego rozumu

Przedmowa	325
Wstęp. O idei krytyki praktycznego rozumu.....	337
Część pierwsza. Elementarna nauka czystego praktycznego rozumu	341
Księga pierwsza. Analityka czystego praktycznego rozumu	343
Rozdział pierwszy. O podstawowych zasadach czystego praktycznego rozumu	343
I. O dedukcji zasad podstawowych czystego praktycznego rozumu	368
II. O upoważnieniu czystego rozumu w praktycznym zastosowaniu do rozszerzenia, które w zastosowaniu wyłącznie spekulatywnym nie jest dla niego możliwe.....	376
Rozdział drugi. O pojęciu przedmiotu czystego praktycznego rozumu.....	383
O typizacji czystej praktycznej władzy sądenia.....	392
Rozdział trzeci. O pobudkach czystego praktycznego rozumu	397
Krytyczne oświetlenie analityki czystego praktycznego rozumu.	413
Księga druga. Dialektyka czystego praktycznego rozumu.....	431
Rozdział pierwszy. O dialektyce czystego praktycznego rozumu w ogóle	431
Rozdział drugi. O dialektyce czystego rozumu w określaniu pojęcia najwyższego dobra.....	434

I. Antynomia praktycznego rozumu	437
II. Krytyczne usunięcie antynomii praktycznego rozumu.....	437
III. O pierwszeństwie czystego praktycznego rozumu w jego połączeniu ze spekulatywnym	443
IV. Nieśmiertelność duszy jako postulat czystego praktycznego rozumu	445
V. Istnienie Boga jako postulat czystego praktycznego rozumu..	447
VI. O postulatach czystego praktycznego rozumu w ogóle.....	454
VII. W jaki sposób można pomyśleć rozszerzenie czystego rozumu w praktycznym zamiarze, nie rozszerzając przez to zarazem jego poznania jako rozumu spekulatywnego?	456
VIII. O uznaniu za prawdziwe, wywołanym potrzebą czystego rozumu	464
XI. O proporcji między władzami poznania człowieka mądrze odpowiadającej jego praktycznemu przeznaczeniu	468
Część druga. Nauka o metodzie czystego praktycznego rozumu	471
Zakończenie	483
Uwagi rzeczowe	
Prolegomena.....	489
Ugruntowanie metafizyki moralności.....	511
Metafizyczne podstawy przyrodoznawstwa	523
Krytyka praktycznego rozumu	542